

University of Groningen

De studie van het middelnederlandsch tot in het midden der negentiende eeuw

Buck, Hendrik de

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

1930

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Buck, H. D. (1930). De studie van het middelnederlandsch tot in het midden der negentiende eeuw
Groningen: Noordhoff Uitgevers

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

INLEIDING.

Over het onderwerp van dit proefschrift is nog weinig geschreven. Het meest geldt dit ongetwijfeld voor het tijdperk vóór de negentiende eeuw. De vermelding van enkele namen en uitgaven door von Raumer en Paul in hunne geschiedenissen van de Germanistische philologie en, iets uitvoeriger door De Vries en Van Helten in hunne door mij eenige malen aangehaalde redevoeringen over de geschiedenis der Nederlandsche taalkunde in het algemeen, is vrijwel de eenige literatuur over de beoefening van het Middelnederlandsch in dat tijdperk. Deze karigheid heeft haar goede reden. Immers van een eigenlijke beoefening van het Middelnederlandsch als een afzonderlijk vak, althans als een min of meer afgebakend onderdeel van de Nederlandsche philologie, kan eerst sprake zijn na het optreden van de zoogenaamde Nieuwe school, dus na omstreeks 1840. Over de daaraan voorafgaande decenniën der negentiende eeuw begint echter de literatuur iets rijkelijker te vloeien. Niet alleen hebben de mannen dezer Nieuwe school, met name Jonckbloet en De Vries, nu en dan zich uitgelaten over hunne onmiddellijke voorgangers, maar ook in enkele van de na hun dood verschenen levensberichten en artikelen in tijdschriften zijn deze voorgangers niet onbesproken gelaten. Uit dit alles zijn gegevens te putten voor een samenvattend historisch overzicht van het bedoelde tijdvak, een dergelijk overzicht zelf is echter tot nu toe slechts gegeven door J. te Winkel in het tijdschrift *Vragen van den Dag*, jg. VII (1892) in een opstel, geschreven naar aanleiding van het overlijden van Matthias de Vries en getiteld *De omwenteling in de studie der Nederlandsche taal als het werk van Matthias de Vries*. Te Winkel heeft daar de beschrijving van het levenswerk van De Vries ingeleid met een verslag van hetgeen sedert het begin der eeuw voor de bevordering van de vaderlandsche taal- en letterkunde was gedaan. Maar dit verslag is beknopt en in overeenstemming met het karakter

van het tijdschrift, waarin het verscheen, in populairen vorm geschreven. De behandeling van het onderdeel der Middelnederlandsche taal- en letterkunde beslaat er slechts enkele bladzijden.

Ten slotte gaf Gerard Brom voor eenige jaren in het Tijdschrift voor Taal en Letteren, jg. XIII (1925) een verhandeling over de Opkomst van de Middelnederlandsche studie. Hier is voor het eerst deze studie afzonderlijk behandeld, maar alleen uit de gezichtspunten van Romantiek en Katholicisme in Nederland, den titel van het boek, waarin het bovengenoemde artikel in 1926 als hoofdstuk op nieuw werd afgedrukt. Men kan het niet een geschiedenis van de ontwikkeling der Middelnederlandsche philologie noemen en als zoodanig is het ook niet bedoeld. Aan de hand van een groot aantal citaten geeft Brom ons slechts een beeld van de ontwikkeling der waardeering voor de overblijfselen onzer middeleeuwsche literatuur, geen opgewekt beeld voor zoover het den tijd betreft, die ons vooral zal bezighouden. Hij laat ons zien, hoe in de eerste helft van de negentiende eeuw een nagenoeg volslagen onverschilligheid heerschte voor deze overblijfselen, maar ook en vooral, want hier ligt toch het zwaartepunt van zijn artikel, hoezeer de op die onverschilligheid gevolgde waardeering van de Nieuwe school op haar beurt te kort schoot, bij gebrek aan inzicht in het ware karakter van het geestelijk leven der Middeleeuwen. De wijze waarop Brom dit alles heeft beschreven is weinig objectief. Zijn felle toon is dikwijls meer die van een aanklager, dan van een beschrijver van een stuk verleden. ¹⁾

In deze omstandigheden was een onderzoek met betrekking tot het in den titel omschreven onderwerp geen overbodig werk. Over mijn wijze van behandelen nog het volgende.

Ten opzichte van het tijdperk vóór omstreeks 1800 heb ik mij gehouden aan de chronologische volgorde van de zeer weinige uitgaven van Middelnederlandsche teksten, die tot op dat jaar zijn verschenen, en daarbij hoofdzakelijk nagegaan, welke beweegredenen tot die uitgaven hebben geleid. Al is er in die eeuwen van een eigenlijke beoefening van het Middelnederlandsch geen sprake, men heeft zich er dan toch nu en dan mee bezig gehouden, een enkele maal zelfs zeer ernstig. Wij moeten ons dus afvragen, met welke bedoelingen men dit heeft gedaan. Voor

---

¹⁾ Op enkele onbillijkheden zal ik waar het te pas komt, kunnen wijzen.

zoover deze van taalkundigen aard bleken te zijn, heb ik er zeer uitvoerig bij stil gestaan. Immers een taalkundige belangstelling voor het Middelnederlandsch was toen niet zoo vanzelfsprekend als in onzen tijd van historische taalwetenschap. Het is bekend, dat deze in de negentiende eeuw in Duitschland is ontstaan en ten onzent eerst vrij laat door toedoen vooral van Matthias de Vries is gevestigd. De oudere taalwetenschap, steunende op die der klassieke grammatici, ging uit van een geheel ander beginsel. Het is derhalve van belang, te onderzoeken, wat desondanks sommigen mag hebben bewogen, zich uit taalkundige overwegingen toe te leggen op het verwerven van bekendheid met hunne moedertaal in een eenige eeuwen oudere periode.

In de jaren na omstreeks 1800 is de overtuiging van het belang van deze kennis voor taal, geschiedenis en oudheden, te voren door enkelen zoo krachtig bepleit, wel langzamerhand algemeen doorgedrongen, al getuigt de schrale praktijk niet van de kracht van die overtuiging. Voor dit tijdperk heb ik die oude motieven nagenoeg geheel kunnen laten rusten en mij voornamelijk ten doel gesteld een tweeledige vergelijking, eensdeels met de gelijktijdig in Duitschland krachtig ontluikende studie van de middeleeuwsche taal- en letterkunde, anderdeels met de omstreeks 1840 opkomende Nieuwe school van Jonckbloet en De Vries. Ter bereiking van dit doel heb ik de voor het oudere tijdvak betrachte chronologische volgorde in mijn beschrijving van het jongere laten varen.